

Reactie op Internetconsultatie Wet Toezicht Informeel Onderwijs

Deze reactie is opgesteld door CNV Onderwijs en beoogt een afgewogen en onderbouwd standpunt te bieden ten aanzien van de voorgestelde Wet Toezicht Informeel Onderwijs. Hierbij wordt rekening gehouden met vrijheid van Onderwijs zoals beschreven in artikel 23 van de Grondwet, de vrijheid van godsdienst, het Europees en internationaal recht, en de pedagogische visie vanuit de christelijk sociale traditie. De uitgangspunten van CNV Onderwijs zoals beschreven in onze beleidsstukken zijn leidend in deze reactie.

Laten we vooropstellen dat in actualiteit -bezuinigingen, verminderde onderwijskwaliteit en het lerarentekort - blijkt dat het ministerie van OCW, de Onderwijsinspectie en last but not least, het onderwijsveld, alle energie kan gebruiken voor de core business: het onderwijs middels een herstelplan weer toekomstbestendig maken. Een exercitie waar de overheid wél een taak heeft.

Ten principale zijn wij van mening dat de overheid geen rol heeft in het informele onderwijs, anders dan -en dat is geregeld- in het geval dat er sprake is van strafbare feiten of maatschappelijke ontwrichting. In dergelijke gevallen hebben we binnen onze democratie een onafhankelijke rechtelijke macht (trias politica). Hiervan afwijken leidt tot willekeur.

Dan de reactie op het wetsvoorstel:

1. Waarborg van Artikel 23 Grondwet

Artikel 23 van de Grondwet biedt de basis voor de vrijheid van onderwijs en staat daarmee centraal in dit wetsvoorstel. De scope van de Grondwet is tot nu toe altijd formeel bekostigd onderwijs geweest (zowel publieke als private scholen). Het wetsvoorstel toezicht op informeel onderwijs neemt een historische stap door ook al het informeel onderwijs onder artikel 23 te scharen. Artikel 23 heeft in zich geen grondslag om toezicht op informeel onderwijs te rechtvaardigen. De overheid dient zich bij het toezicht te beperken tot het formeel onderwijs, om geen inbreuk te maken op de constitutionele rechten van burgers. In het regeerakkoord is toegezegd dat dit artikel gerespecteerd zou worden. Dit voorstel respecteert die vrijheid niet.

2. Vrijheid van Godsdienst en Levensbeschouwing

De vrijheid van godsdienst, vastgelegd in artikel 6 van de Grondwet en artikel 9 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM), is onlosmakelijk verbonden met onderwijs dat gestoeld is op religieuze overtuigingen. Het toezicht op informeel onderwijs dient deze vrijheid te respecteren en mag niet leiden tot een de facto beperking van religieuze expressie. In veel levensovertuigingen is de opvoeding van het door God gegeven kind, eerst en vooral een zaak van de ouders. Het onderwijs is daar dienstig aan.

3. Europees en Internationaal Recht

Naast nationale regelgeving dienen ook internationale verdragen, zoals het EVRM en het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK), te worden gerespecteerd. Met name artikel 29 van het IVRK benadrukt het recht van ouders om hun kinderen op te voeden in lijn met hun culturele, religieuze en filosofische overtuigingen. Toezicht dat deze rechten aantast, moet zorgvuldig worden afgebakend en proportioneel zijn. Dat is dit voorstel niet.

4. Noodzaak van Proportionaliteit en uitvoerbaarheid

Het wetsvoorstel stelt strenge eisen aan informeel onderwijs, maar voldoet niet aan het proportionaliteitsbeginsel en is slecht uitvoerbaar. De onderwijsinspectie geeft aan dat het beoogde bereik te groot is, zeer uiteenlopende domeinen bevat en het aantal activiteiten en partijen in beginsel onbegrensd is. Waardengevoelige begrippen als “haat” en “discriminatie” worden gehanteerd, die vaak niet eenduidig te interpreteren zijn. Er kan dan gemakkelijk onduidelijkheid ontstaan over de norm en wanneer er sprake is van aanzetten tot discriminatie. Het vaststellen van het overschrijden van de norm is dan niet goed vast te stellen. Dit kan ongewild volgens de inspectie leiden tot een situatie waarbij een groot deel van de samenleving zonder aanleiding onder inspectietoezicht wordt gesteld en waarbij vergaand wordt ingegrepen in de vrijheid. Verschil van inzicht over waarden in de samenleving werkt mogelijk vooroordelen en discriminatie in de hand. Een situatie van willekeur ontstaat. Bovendien komt de kern van de activiteiten van de inspectie ver van de scope van het toezicht op de kwaliteit van het onderwijs te liggen. Het in deze wet bedoelde toezicht behoort volgens de onderwijsinspectie het strafrecht, het OM en toetsing door de rechter toe. Dit onderschrijft CNV ten zeerste.

5. Ondersteuning van Vrijheid in Diversiteit

Informeel onderwijs biedt vaak een unieke ruimte voor diversiteit en culturele expressie. Organisaties als het (kerkelijk) jeugdwerk, maar ook clubs als de Scouting, zijn van onschatbare waarde. Het is immers zo dat een kind meer nodig heeft dan een vader en moeder, “it takes a village to raise a child”. CNV Onderwijs benadrukt het belang van deze diversiteit en pleit voor een benadering die informeel onderwijs versterkt in plaats van beperkt, in lijn met de waarden van onze pluriforme samenleving.

6. Visie vanuit de Christelijk Sociale Traditie

De christelijk sociale traditie, waarop CNV Onderwijs is gegrondvest, benadrukt het belang van waardengericht onderwijs dat gericht is op persoonlijke vorming en gemeenschapszin. Het voorgestelde toezicht moet deze pedagogische kernwaarden ondersteunen en niet ondermijnen. Naar ons idee doet dit voorstel dat wel.

7. Pedagogische Ruimte en Vertrouwen

De professionaliteit van docenten en onderwijzers, ook in informeel onderwijs, vraagt om vertrouwen en ruimte. Een overdaad aan toezicht kan leiden tot ontmoediging van betrokkenen bij informeel onderwijs, hetgeen contraproductief zou zijn voor het beoogde doel.

8. Kwaliteitsbevordering vanuit de gemeenschap

CNV Onderwijs pleit voor een benadering waarbij de gemeenschap zelf in preventieve ondersteuning van informeel onderwijs centraal staat. Cruciaal staat daarbij dat de instellingen en gemeenschappen hun kwaliteitsbevordering borgen, door desgewenst samenwerking met hbo en universiteiten te zoeken, hetgeen al gebeurt. Altijd geïnitieerd en gedragen door de gemeenschap zelf.

9. Waarborging Gegevensbescherming

Het toezicht zoals voorgesteld in het wetsvoorstel vereist verwerking van gevoelige gegevens, waaronder religieuze en politieke overtuigingen. Dit moet strikt voldoen aan de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) en mag geen onevenredige inbreuk maken op de privacy van betrokkenen.

10. Positieve Bijdrage van Informeel Onderwijs

Informeel onderwijs draagt substantieel bij aan de ontwikkeling van kinderen en jongeren. CNV Onderwijs benadrukt dat het wetsvoorstel deze positieve aspecten moet erkennen en ondersteunen in plaats van beperken.

Conclusie

CNV Onderwijs ziet de wens om misstanden in informeel onderwijs tegen te gaan, maar benadrukt dat dit niet ten koste mag gaan van grondrechten en pedagogische kernwaarden. Wij roepen op tot een evenwichtige en proportionele benadering die de vrijheid van onderwijs waarborgt en het vertrouwen in de professionaliteit van onderwijsgevers versterkt. Dit voorstel voldoet op dat vlak niet.

CNV Onderwijs
Tiberdreef 4
3561 GG Utrecht
s.wels@cnv.nl/062832033